

Desfer la trena

**Text i il·lustracions:
JOSEP PUJOL**

Quan ella em vulgui rescalfar el dinar, li diré que no. La faré asseure, i ella segurament deixarà les mans mortes damunt els genolls, el davantal posat, i em mirarà estranyada. Jo, abans, enlluernat per un sol de juliol, hauré pujat quasi a les palpentres trenta-quatre esglaons massa drets. Tot com cada dia. Obriré la porta, la mirada em relliscarà del forat del pany a les flors de paper del rebedor, i sense aturar-se tampoc en les fotografies velles d'una Girona blanca i negra, farà cap al corredor. Dire un mot qualsevol, i en passar trepitjaré la rajola que balla i no recordo mai de fer arreglar. La sentor del peix fregit dels divendres arribarà des de la cuina, i serà llavors quan em dirà per dinar. I jo li respondré que no.

No hauria d'haver fet peix, avui. Ni avui, ni mai. Costa de netejar, feina a enfarinar-lo, l'oli roent que se m'escalfa massa i s'encén, vigilar a no cremar-lo. I per acabar-ho d'adobar, a en Damià no li agrada gaire. Els fregits li fan basca. Però s'ha de menjar peix, diuen. I, tant per tant, el divendres. A en Damià només li fan gràcia els menjars que porten feina i es mengen amb els ulls, els que surten a les revistes i barregen gustos, i posen fruita a l'amanida, i s'hi troba el dolç i el salat tot junt. Algun cop que n'he copiat algun no li ha fet mai el pes, i he acabat menjant-m'ho tot jo, d'amagat i per força. No m'agrada que el menjar es perdi.

La tindrè asseguda, davant per davant, preguntant-me en silenci. Ara podria dibuixar amb ulls tancats el seu rostre esguardant-me, un esbós on cada línia em duu a la memòria una altra línia més antiga i tersa. Els pòmuls i els ulls serien els punts invariables, les fites de referència: però les celles caigudes s'arquejarien, s'afermarien el rictus dels llavis, la pell s'arraparia de nou a l'esquelet. I la reveig de nou, sense els vint-i-cinc anys de més que se'ns han adherit al cos.

Rondinarà del peix, però se'l menjarà igual. S'està fent vell, en Damià: perd la paciència per rucades i s'agreja la vida amb foteses. El que li passa és que pensa molt, massa, i dins el cervell se li deu fer com un nus, o se li cansa, i els nervis se'n ressenten. I és llavors quan un es fa mala sang, i se li tornen els cabells blancs. I em sembla que de tant en tant ja enraona sol. D'aquí quinze o vint anys, jubilat, farà llàstima de veure si no s'adoba. Jo també em vaig fent gran, però em penso que les dones en sabem més, de fer-nos grans. A nosaltres el cos ens va avisant a poc a poc, tenim temps d'acostumar-nos-hi. I jo els cabells els tinc ben negres, encara.

La tindrè asseguda, davant per davant, i sé que tot el que ara assajo no servirà per ben res. Enfilaré frases que la induiran a equívocs, l'entonació tindrà matisos ambigus, i comprovaré altra vegada que després de tant de temps encara som estranys, dues superfícies tancades que comparteixen una parcel·la en comú, un petit territori anomenat matrimoni i quotidianitat: la resta és zona de penombra i temps de veda. Creia que tindria molt, molt de temps per descobrir-la, i ara sé que convivència és tan sols adaptar-se a les mútues desconeixences. Fa vint-i-cinc anys m'atreia el seu admirar-se de tot, el que jo considerava la seva ingenuïtat candorosa davant el món. Era una plana en blanc: jo hi havia d'escriure. Fa vint-i-cinc anys, el seu silenci em seduïa com un enigma, ara els seus silencis em són sospita de buidor. Fa vint-i-cinc anys em vaig assignar el paper de guia, em pertocava descobrir-li el meu univers perquè se'n meravellés. I ara les flors de paper que avorreixo triomfen al rebedor, i les parets molles dels vapors de l'escudella em són cada dijous senyal de derrota. Tants llistons rebaixats, tantes barreres aixecades.

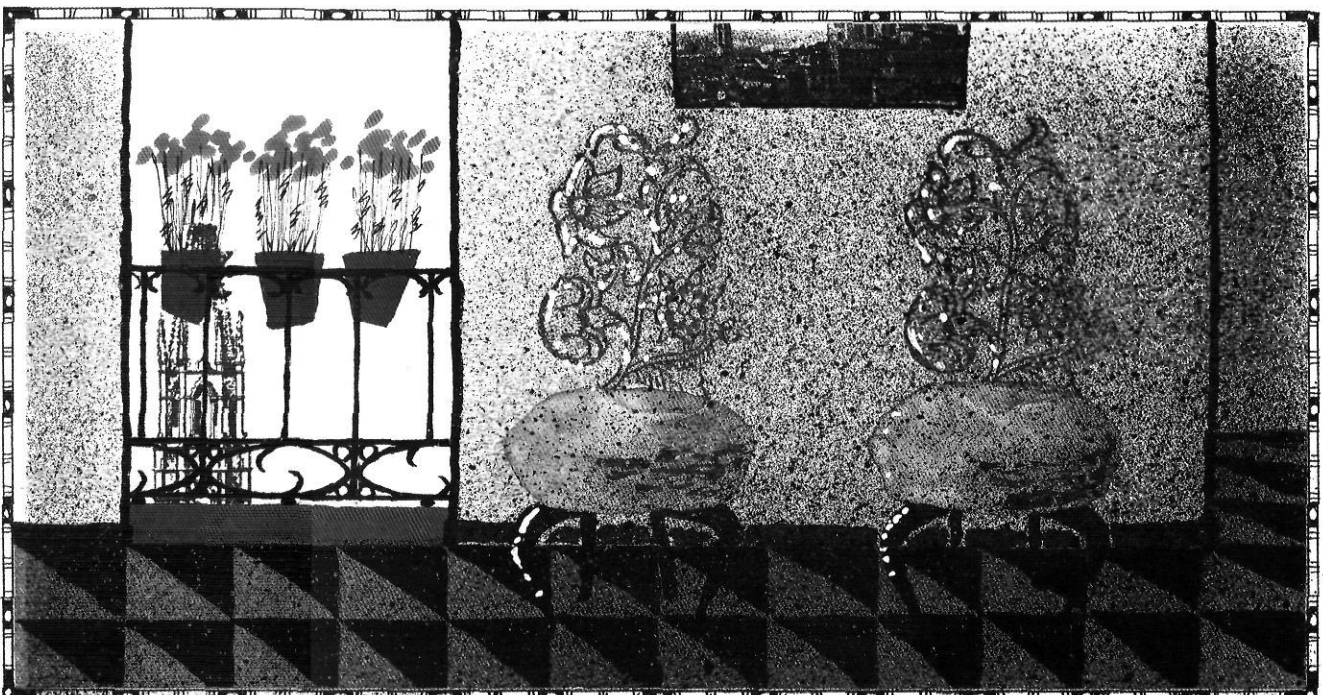
I, a més, no li entenc el que pensa i m'explica, i això m'angunia, molt. Fa servir paraules de llibre i de vegades les frases li surten tan llargues que m'hi perdo pel mig. I em penso que tenir tantes paraules per fer servir també li fa mal, perquè li serveixen per embolicar-se més per dintre. I per això parla sol: perquè només ell mateix s'entén. Jo hauria de llegir més, per poder-lo seguir quan ha pensat molt i en parla, i contestar-li el que sigui mentre vegi que el comprenc i li faig costat. Abans, de joves, em passava llibres, quasi sempre gruixuts i amb lletra de mal llegir. Jo feia veure que

me'ls mirava, però quan ell em preguntava si m'havien agradat només podia dir sí, o no. Ell ho veia ben bé, que no me'ls llegia, però només somreia i no em preguntava res més. Ara ja no ho fa, ni tampoc em parla tant com abans, del que barrina. Em sembla que tinc temps de passar l'escombra pel corredor abans que arribi. Fa calor, avui. Hauré de baixar les persianes, quan marxi el fum del peix. Que boja: dic d'en Damià, i jo també estic parlant tota sola!

Com que no suportem mirar-nos de front en silenci, si veu que no li dic res voldrà encetar qualsevol conversa. Em dirà que avui ha arribat alguna factura, o que els geranis se li estan morint de pugó, o que ha passat tot el matí fent ganxet i quasi ni se n'ha adonat; i les seves mateixes frases llançades en l'aire gràvid l'alleugeriran perquè veurà mort el diable del silenci i restablert l'equilibri dins la bombolla conjugal, malgrat que jo no hagi proferit paraula, exasperat de tanta complaença en la quotidianitat. Vint-i-cinc anys de converses que no han estat sinó monòlegs paral·lels, jo parlant-li d'arquitectura, de literatura, de llibres que ella no comprenia; ella responent-me amb ciris trencats que jo no escoltava.

Podria començar recordant-li el dia que vaig tornar desfet a casa, havent vist com enderrocaven l'Athenea de Rafael Masó. A ella la vaig trobar asseguda a terra i plorant: també havia contemplat la destrossa. Però ella bramava per un gos, només per un gos pixavagant que va quedar colgat entre les runes. Només per un gos mort.

Sota la rajola que balla és ple de papasastres. Com cada estiu. De petita, la mare m'explicava que si una t'entrava a l'orella, et tallava el dintre amb les pinces i quedaves sorda per sempre més. Aquestes bèsties sí que haurien de ser totes mortes. I en Damià, tant pensar en cases, no es recorda mai d'adobar la nostra. Quan ens vam conèixer i em va dir que feia cases, me'l vaig imaginar aixecant paret, amb pantalons blaus i taques blanques de guix, negre de pell, i quasi em poso a riure de contenta, de

tant que em va agradar. Els paletes sempre m'han agradat perquè són valents dalt les bastides, i quan treballen al sol encara tenen esma de dir coses a les dones. Si no fos per això em quedaria enfavada davant totes les obres, mirant com fan balcons i finestres amb arc, i xiulen quan traginen bigues i maons, i posen una bandera quan han acabat la coberta. Però en Damià només les dibuixa, les cases. Quan ho vaig veure, em vaig sentir una mica enganyada.

No sabia qui era Rafael Masó. No puc pair el seu desinterès per tot allò que m'omple, el seu aferrar-se a les coses petites i sentir-s'hi emparada. Veure com li riuen els ulls regant les flors, fer ganxet amb desfici. Adormir-se escoltant Mahler i plorar davant d'una posta de sol. No voler ni sentir a parlar de la mort.

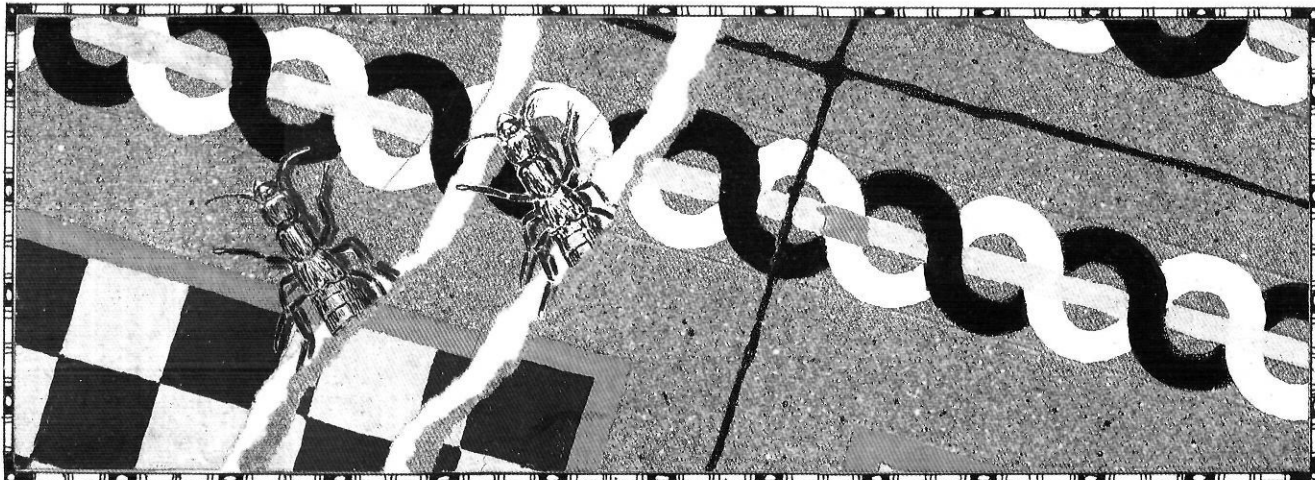
No sé perquè escombro, amb el dinar fet i en Damià a punt d'arribar. De vegades penso que aquesta meua pressa a fer tantes coses de cop deu ser per por d'estar-me quieta, i tenir temps de pensar massa i capficar-m'hi. Hauríem de canviar les fotos del corredor. Semblen gastades de tant veure-les, com si n'haguessin xuclat el color amb els ulls. Quan les coses són tan mirades passa com si se'ls posés un cada dia una mica de tel que te les amaga més i més. Com ara la foto de la catedral que dec tenir a l'esquena: se m'acut que no sabria dir quantes estàtues de pedra té la façana. A veure, de memòria i sense girar-me: unes tres fileres, amb quatre escultures cadascuna. Dotze, i la marededéu del mig, tretze. No podia anar més equivocada: només n'hi ha vuit. En Damià ja m'ho diu, que no em fixo en les coses. M'hi fixo, però no em queden a dintre. Que petita, la catedral. No ho hagués dit mai.

La immaduresa que m'entendria, que difícil de suportar que se'm fa ara. Deia que m'ompliria la casa de flors de paper, i jo somreia. S'inventava jocs i rituals, m'hi implicava, i jo consentia i somreia. Feia juguesques, es reptava ella mateixa, i jo només l'escoltava mig ocult, i jo somreia. I em deixava embolcallar en el món que ella anava creant al nostre redòs fins a fer palpable la seva presència per tota la casa. Benaurats els pobres d'esperit, perquè ells posseiran la terra. No he estat jo, il.lús, ha estat ella qui ha construït el nostre habitatge, i les clavellines a les finestres en són les reixes.

Sempre li dic que, quan la va dibuixar, no va comptar que algú l'hauria de netejar, aquesta casa. La va pensar gran i plena de racons. I només som dos. Només som dos... I se m'enfada perquè sap que tinc raó, i no gosa contestar res perquè sap que sóc jo la que s'eslloma passant l'escombria i treient la pols. I començo a ser gran per fer d'escarràs. M'hauré de pagar penyora: no s'hi valia a perdre l'humor. Ara em tocarà escombrar també el rebedor. Ja li convenia.

Desfer-li la trena. La primera vegada, ritu iniciàtic, de plaer i de poder. Sentir com cedeixen els blens sota la pressió dels dits. Sostenir la corda flonja, regna de la qui més estimes: ella en la teva mà. Després, cadena que m'ha anat nuant nit a nit, que ens ha lligat estret en la maduresa eixorca.

Si hagués estat paleta plegaria a la una o les dues. Vindria a dinar, s'ompliria el plat i el deixaria net passant-hi un tros de pa. Els seus plats deixats a mig menjar sempre m'han fet passar ànsia.

Potser m'he equivocat. Potser ens hem equivocat. M'ha lligat la trena que se m'ha donat per desfer cada dia, i m'hi he deixat encordillar, cerimònia lenta i silent, per acusar algú dels camins meus mal triats.

Canviar un arquitecte per un paleta. Fa gràcia, i no tinc pas raó, amb en Damià. Ningú no vol estar content amb el que té. Per un moment he pensat que no arribaria més, i m'he espantat molt.

He malgastat no sé com, no sé amb qui, uns dos terços de vida. La part que ara queda ha de ser per a mi.

La Carme del carrer Nou em va dir que veu en Damià esmorçant cada dia amb la secretària, i que tots dos sempre riuen molt. Té llengua d'escurçó, la Carme. I no sé perquè ara em vénen aquestes coses al cap. Llàstima que ja estigui d'escombrar.

No li diré res, ara. Esperaré a aquesta nit, quan em pregui per desfer-li la trena.

Són molts anys amb en Damià i potser, i potser no el conec gaire. De vegades penso que no sé perquè ens vam triar. Que no sé amb qui em vaig casar.

Vint-i-cinc anys i trenta-quatre esglaons duent-me cada dia a l'enlloc. Avui em portaran al ritual darrer, litúrgia de comiat.

Ja ve, ja el sento pujar l'escala!